

set unio, sed confusio; ergo necesse est ut ex utroque resultet unum ab utroque distinctum, et ex utroque constans; nam omnis unitio ad aliquam unitatem tendit, quæ in praesente mysterio est unitas personæ compositæ, ut composita est, quæ est Christus Deus homo. Quod ergo Durandus ait, personam Christi non esse hoc modo compositam, duplickey potest intelligi. Primo, quasi materialiter de persona Christi secundum se; et hoc modo verissime dicitur, illam non esse compositam, nam potius est unum extremum hujus compositionis, et terminus ad quem fit hæc compositio seu unitio; et eodem sensu recte procedit ratio Durandi. Secundo autem id potest intelligi formaliter de Christo, ut Christus est; et hoc modo falsum est illum non esse personam compositam tanquam quid unum ex his, id est, ex Verbo et humanitate, ut ostensum est. Neque contra hoc procedit ratio Durandi, quia Christus, ut sic, revera pendet ex utroque componente; quia nec Verbum sine humanitate erit Christus, quia non erit homo; nec humanitas sine Verbo, quia neque esset persona, neque divinitate uncta.

43. *Secundum.* — Atque hinc obiter infero secundo, valde errasse quosdam, qui in persona Verbi subsistente in duabus naturis, nescio quam finxere compositionem, in qua non intrinsece includatur humana natura ut alterum illius extremum, sed solum extrinsece tanquam terminus habitudinis, vel relationis unionis quam Verbum habet ad ipsam humanam naturam, ita ut ipsa persona Verbi intelligatur composita, solum quatenus substantia ejus, ut terminans duas naturas, dicunt esse duplex ratio subsistendi. Sed hoc impossibile est, quia, nisi includamus ipsam naturam humanam ut extremum compositionis, intelligi nequit ulla compositione in persona Verbi; alias oporteret ipsam esse in se mutatam, et aliquid denuo accepisse præter humanitatem, cum quo, vel ex quo intelligeretur facta compositione. Nam illa distinctio duplicitis rationis subsistendi, nisi includamus ipsas naturas, non facit compositionem, cum solum sit distinctio rationis, vel secundum quamdam denominationem et habitudinem ad diversas naturas, ut supra dictum est; tota ergo compositione consistit in adunatione Verbi ad carnem, seu carnis ad Verbum, ut Concilia et Patres supra citati loquuntur; qui propterea ad explicandam hanc compositionem semper conjungunt duas naturas realiter distinguitur a Verbo, licet ab humanitate dis-

tinctorum, humanitatem et divinitatem, ex quibus realiter Christus constat.

44. *Tertium.* — *Cujusdam placitum.* — *Refutatur.* — Tertio, intelligitur ex dictis, in hac compositione, quæ est inter Verbum et humanitatem, non solum reperi duo extrema realia et realiter distincta, quorum alterum ad esse alterius elevatur, et assumitur, sed etiam inveniri unum ex duabus constans, cuius oppositum novus quidam scriptor sine fundamento docuit, dicens, ad veram compositionem satis esse quod unum extremum aliquid ab altero accipiat, et e converso, quamvis ex utroque unum non resultet, ut in praesente humanitas accipit a Verbo subsistens, Verbum autem accipit ab humanitate quod sit verum humanum suppositum. Et (quod mirum est) fatetur ille auctor, in compositione Christi ex duabus naturis reperi non tantum duo extrema realiter distincta, sed etiam unum quasi tertium ex illis resultans, scilicet, persona Christi composita, quæ, ut talis est, a singulis naturis in re ipsa aliquo modo distinguetur. Sed hæc doctrina nec vera est, nec sibi constans, nam in primis hæc compositio, sive dicatur esse ex duabus naturis, sive ex Verbo et humanitate, eadem est omnino in re ipsa; ergo, quacumque ratione explicetur, necesse est in ea dari non tantum extrema realia realiter distincta, sed etiam unum quid ex eis resultans. Probatur consequentia, tum quia, ut contra Durandum ostensum est, hoc est de ratione cuiusque compositionis realis; nec potest unum extremum aliquid ab alio accipere per veram unionem cum illo, nisi quatenus ex eis unitis aliquid unum resultat; alioquin, etiam si unum aliquid ab alio accipiat, non erit per veram et intrinsecam unionem, sed per aliquam aliam magis extrinsecam dependentiam; tum etiam quia, cum compositione ex duabus naturis, et ex Verbo et humana natura sit eadem, nulla potest reddi ratio cur, explicando illam per priorem habitudinem, detur in ea unum resultans ex utroque extremo, non vero explicando illam sub posteriori habitudine; nam, sicut persona Christi, ut composita, distinguitur a singulis naturis ex quibus componitur, ita etiam distinguitur a Verbo secundum se, et ab humanitate secundum se, quia plus includit illa persona ut composita, quam solum Verbum vel humanitas; et e converso, sicut persona Christi, secundum se et quasi materialiter sumpta, non distinguitur a Verbo, licet ab humanitate dis-

tinguitur, ita etiam non distinguitur ab altera natura, scilicet divinitate. Quin potius, si ratio illa quidquam efficere potest, magis probat ex duabus naturis non resultare unum tertium compositum, quam ex Verbo et humanitate; quia naturæ permanerunt inconfusæ, et quatenus nature sunt, non sunt inter se immediate unitæ; ergo ex eis proprie non resultat unum quod sit verum compositum, distinctum a componentibus. Quo argumento utitur Scotus supra, ut probet hanc non esse veram compositionem, et probat recte hanc compositionem non esse factam proxime et immediate inter ipsas naturas, quia ex eis ut sic non resultat aliquid unum a singulis distinctum, quod est de ratione omnis compositionis realis, quæ fit ex aliquibus immediate inter se conjunctis; non vero probat inter Verbum et humanitatem non intercessisse proxime et immediate veram et realem compositionem, aut ex eis immediate non resultare unum aliquid a singulis componentibus distinctum, quod est Christus ut sic. Proprius ergo et immediatus verificatur, quod ex Verbo et humanitate resultet unum ex duabus constans, quam ex duabus naturis; nam hoc est verum ratione illius, et non e converso. Tandem omnia, quibus circa tertiam conclusionem probavimus, dari unam personam compositam resultantem ex hac unione, probant illam componi ex Verbo et humanitate, quæ sunt immediata extrema hujus compositionis.

45. *Diluitur objectio.* — Quod si objiciatur, quia Christus, qui est terminus hujus compositionis, non est distinctus a Verbo, quod est alterum extremum hujus compositionis, quia et Verbum de Christo, et Christus de Verbo affirmatur, respondetur Christum simpliciter dictum stare materialiter, ut dialectici dicunt; supponit enim pro ipso supposito Verbi absolute et secundum se, et hoc modo non distinguatur a Verbo, et ideo vere unum de altero praedicatur; tamen non hoc modo est terminus hujus compositionis, sed quatenus formaliter et intrinsece includit humanitatem; et hac ratione distinguitur a Verbo aliquo modo, quia plus includit quam Verbum, scilicet, humanitatem; et hoc satis est ad veram compositionem, propriumque terminum ex illa resultantem; quamvis, quia Verbum per se est integrum suppositum, cui humanitas substantialiter copulatur, ab illa vere et proprie dicatur homo. Sicut, quando homo fit albus, terminus ex illa actione resultans

est aliquod compositum, scilicet, hoc album, distinctum aliquo modo a supposito quod albit, de quo nihilominus vere praedicatur.

46. *Strictus circumplexusque nodus.* — *Qui dissolvisse nodum guidam putent.* — Sed adhuc explicanda superest obscura difficultas, nam interrogare quis posset quale sit illud unum ex Verbo et humanitate constans, ei et per hanc unionem resultans; cum enim haec unio substantialis sit, necesse est ut illud unum sit una aliqua substantia composita; ergo, vel una natura, vel una persona, non enim potest aliquod tertium excogitari; sed una natura esse non potest, ut constat ex principiis fidei; erit ergo una persona; erit ergo in Christo aliqua persona distincta a persona Verbi, et consequenter erunt in Christo alia et alia persona, quod est contra fidem. Sequela patet, quia diximus, illud unum, quod resultat ex hac compositione, esse distinctum a Verbo, tanquam totum compositum ab uno componente; et tamen illud unum est una persona; ergo est persona distincta a persona Verbi. Et confirmatur, nam persona realiter composita, et persona omnino simplex, distinctæ personæ sunt; sed Verbum secundum se est persona omnino simplex; illud autem unum, quod resultat, est persona composita; ergo distinctæ personæ sunt. Huic difficultati putant aliqui se satisfecisse, dicendo esse quidem in Christo duplē personam, non tamen secundum rem, sed secundum rationem distinctam. Sic enim V Synod., collat. 8, can. 7, significatur, in Christo Deum et hominem sola ratione separari, nam, cum Christus vere sit suppositum divinum et humanum, necesse est ut saltem ratione duplex suppositum in eo distinguatur, non vero secundum rem, quia suppositum humanum Christi non est nisi ipsummet divinum, prout terminat humanitatem.

47. *Refutatur.* — Sed hæc responsio non satisfacit difficultati propositæ, quæ non procedit de supposito Verbi, ut precise terminat humanitatem, et ab illa terminatione denominatur humanum, sed procedit de toto Christo homine, ut intrinsece includit humanitatem tanquam formam intrinsece constitutam ipsum in ratione hujus hominis, hujusque personæ humanæ. At vero illa responsio procedit de supposito Verbi, solum priori ratione spectato; sic enim verum est, suppositum divinum et humanum in Christo tantum ratione distingui; quo etiam sensu explicimus supra, in commentario artic. 4 quod

Divus Thomas ibidem ait, esse in Christo duplē rationē subsistēdi. Unde hæc consideratio et responsio non refert ad præsentē difficultatē, quia suppositū Christi, sub hac rationē consideratū, non est terminus adæquate resultans per incarnationē; nec est persona composita, ut paulo anteā dicebam, quia persona composita intrinsece includit naturam et subsistentiam realiter distinctas, ex quibus constat; sed persona sic composita est terminus resultans per hanc unionē, de quo procedit difficultas posita; hoc enim modo persona illa, composita et humana, plus quam rationē distinguitur a persona Verbi, ut divina persona est; nam distinguitur ut intrinsece includens naturam realiter distinctam a divina persona; hac autem distinctio major est quam rationis, et inter reales a metaphysicis numeratur, vocaturque includentis et inclusi; sic enim Christus et humanitas absolute dicuntur realiter distingui, quia Christus, præter humanitatē, includit rem aliquam ab humanitatē distinctam; ergo pari modo Christus, ut dicit totum compositum, realiter distinguitur a Verbo, quia præter Verbum includit rem aliquam a Verbo realiter distinctam; ergo erunt in Christo duæ personæ realiter distinctæ, saltem ea distinctione includentis et inclusi. Et explicatur exemplo; nam, supponendo animam rationalem informantem corpus ibi esse subsistentem, verum erit dicere, aliud subsistens esse animam, et aliud hominem, atque ita esse in homine duo subsistentia realiter distincta, saltem ea distinctione includentis et inclusi; sic ergo in praesente, etc.

18. *Aliqualis difficultatis enodatio.* — *Expenditur.* — Propter vitandam ergo hanc difficultatem, videtur convenienter dici, ex Verbo et humanitate non resultare unam personam, sed solum humanitatē trahi ad esse personale præexistentis personæ; ex quo fit, ut illa eadem persona maneat magis composita, non tamen quod inde resultet una persona; sicut, quando accidens unitur supposito, quamvis cum illo unum quid componat, non tamen ex ea compositione suppositum resultat, quia accidens trahit ad esse præexistentis suppositi. Et confirmari hoc potest, quia alias daretur in Christo persona facta et ex tempore producta, quia illud compositum factum est, et in tempore productum; et consequenter daretur etiam persona, quæ non esset Deus, nec Verbum, quia illud compositum formaliter sumptum non est Deus, neque Ver-

bum, cum ab eo realiter distinguatur; et ideo non possint magis de se prædicari, quam totum de parte. Sed neque hæc solutio omnino satisfacit, quamvis recte explicata aliquid verum contineat; licet enim verum sit, per hanc unionem non resultare novam seu aliam personam e persona Verbi, ut statim explicabo, non videtur tamen posse negari quin illud unum, quod ex hac compositione resultat, ut intrinsece constat ex utroque componenti, sit vere persona. Probatur argumento facto, quia illud compositum est vere ac formaliter unum per se ac substantialiter juxta principia fidei, ut satis in superioribus visum est; et non est unum tanquam una natura; ergo est unum tanquam una persona; non potest enim in una substantia composita alius modus unitatis excogitari. Et hoc ipsum confirmant, quæ in fine præcedentis sectionis dicta sunt circa conclusionem tertiam; et quæ in prima assertione hujus sectionis adduximus, ad probandum Christum esse personam compositam; nam hoc proprie verificatur de Christo, ut Christus est et hic homo; ergo ut sic est persona composita; ergo ut sic est persona; nam, quod sit composita, non minuit rationem personæ simpliciter. Unde D. Thomas infra, quæst. 46, art. 12, quærens utrum Christus, secundum quod homo, sit persona, respondet non esse personam constitutam personalitate causata ex principiis humanæ naturæ, esse tamen personam altiori modo constitutam, quatenus ut sic est subsistens in humana natura, quæ rationalis est. Quæ doctrina est communis Theologorum, et consenteant definitioni Alexandri III, in cap. *Cum Christus, de Hæreticis*, ut in allegato D. Thomæ loco videbimus, nec video quomodo negari possit, si considerentur ea quæ de hac mirabili compositione a Conciliis sunt tradita et definita.

19. *Respondeatur ultimi dicendi modi rationibus.* — Neque contra hoc quidquam refert, quod humanitas trahatur ad esse præexistentis personæ; nam, cum non trahatur accidentaliter, sed substantialiter, potius inde fit ita trahi et uniri, ut illud etiam unum, quod ex tali unitione consurgit, una vere sit persona composita. Quapropter non est simile quod ibi affertur de accidente, quod advenit hypostasi substantiali jam constitutæ, advenit enim illi accidentaliter; et ideo illud unum, quod inde componitur, formaliter et ut sic, non est persona, quia neque est substantia, neque aliud per se unum, sicut est in praesente.

Accommodatius esset exemplum de parte substantiali, quæ advenit præexistenti supposito, quæ ita ei unitur, ut unum suppositum cum illo constitut, quia illi substantialiter unitur, et secundum hypostasim, quanquam exemplum non potest esse in omnibus simile; quia hujusmodi pars non tantum in persona, sed etiam in natura unitur; sed in hoc mysterio non est querendum exemplum quod per omnia quadret; quia, si illud haberet, non esset singulare, ut Augustinus dixit.

20. *Nodus propositus retexiur.* — *In Christo nulla præcedit Verbi personalitas.* — *Exemplum.* — Ad difficultatem ergo propositam, concedo hoc compositum, quod per hanc unionem fit, esse personam; nego tamen inde sequi esse aliam personam a persona Verbi. Et ad argumentum, quia illud compositum ut sic, est in re ipsa aliquo modo distinctum a persona Verbi, ratione alterius naturæ quam includit; ergo est distincta persona; respondetur in forma negando consequentiam, sed tantum sequitur esse eamdem personam subsistentem in altera natura. Et ratio a priori est, quia id, quod formaliter constituit personam, non est natura, sed personalitas: hæc autem non multiplicatur in Christo, quamvis naturæ multiplicentur; et ideo nec persona multiplicari potest, quia in substantiis non fit multiplicatio, nisi forma constituens *redu*-*tiplicetur*, ut latius traditur 1 part., quæst. 39. Et possumus a contrario sumere exemplum ex mysterio Trinitatis, in quo, licet Pater habeat aliam personalitatem a Filio, non tamen est alius Deus, sed est alia persona in eadem deitate subsistens, seu idem Deus in alia persona; et similiter, quando intelligimus, per aeternam Filii generationem addi (nostro modo loquendi) divinitati personalitatem distinctam ab ea quam habet priorem origine generatione Filii, licet Filius genitus sit Deus, non tamen propterea alius Deus, sed alia persona, quæ est idem Deus. Sic ergo contingit e contrario in praesente mysterio; nam, licet personæ Verbi adjungatur per unionem hypostaticam nova natura, et id, quod inde resultat, sit persona, non tamen est alia persona, sed eadem subsistens in alia natura; quia constitutivum formale personæ idem omnino semper manet.

21. *Replicæ satisfit.* — Quod si instetur et urgeatur argumentum, quia hoc compositum est persona, et hoc compositum est aliquo modo distinctum a Verbo componenti; ergo est distincta persona; negatur consequentia,

quia (ut sophistæ dicunt) variatur appellatio; distinguitur enim ratione alterius naturæ, non ratione personalitatis; solum ergo sequitur quod distinguatur in esse (ut sic dicam) individui alterius naturæ. Et eadem ratione falsæ sunt omnes illæ locutiones: In Christo est persona facta, aut temporalis, aut quæ non sit Verbum, quia his omnibus significatur, ipsam personam seu subsistentiam esse factam seu temporalem. Unde, licet compositum, ut sic, factum sit, quia natura humana et unitio ejus est facta, non tamen persona, quia illa simpliciter est increata. Maxime, quia illa persona, ut supponitur huic unioni, est completa, et per adventum humanitatis non completur in ratione personæ aut subsistentis, sed solum in ratione individui humani. Denique eodem modo respondendum est ad confirmationem, in qua dicitur personam compositam distinguiri a simplici; non enim oportet distinguiri in unitate personæ, sed solum in pluralitate naturarum. Et hoc ipsum est, quod Patres et Theologi aliis verbis dicere solent, in Christo non esse alium et alium, esse tamen aliud et aliud, ut videre licet in D. Thomas hic, art. 3, ad 1, et infra, q. 16, art. 1, ubi latius explicabitur, quia priores termini significant distinctionem suppositorum, posteriores vero naturarum seu essentiarum.

22. *Quid sit de ratione compositi.* — Ad rationem dubitandi in principio positam respondetur, illa omnia ibi sumpta procedere in compositionibus aliis, in quibus componentia ex natura sua instituta sunt et ordinata ad componendum; in illis enim componentia se invicem perficiunt, et compositum est perfectius singulis componentibus, et ideo talis modus compositionis imperfectionem dicit; at vero in hac mirabili compositione Verbum non est natura sua ad hanc vel ad ullam aliam compositionem ordinatum; hoc enim repugnat Deo, ut 1 part., quæst. 3, demonstratur; tamen ex gratia sese accommodat ad componendum hunc hominem, in quo neque ipsum perficitur, sed humanitas; nec tamen a sua cadit perfectione, quia nec mutatur, nec aliquid sui esse seu perfectionis amittit, ut inferius latius explicabimus, disputatione sequenti. Ac propterea hoc compositum simpliciter seu intensive non est perfectius altero componentium, scilicet Verbo, quia illud est simpliciter infinitum, in se continens eminenter quidquid perfectionis est in humanitate; extensive autem includit formaliter aliquam perfectionem quam non includit solum Ver-

bum. Ac denique eodem modo, quamvis esse Verbi secundum se non resultet ex Verbo et humanitate, tamen esse hujus hominis ut sic ex unione utriusque resultat, ut explicatum est. Itaque de ratione compositionis seu compositi solum est, ut sit vere unum ex plurim rerum reali unione resultans. Et haec ratio formalis compositionis non dicit imperfectiōnem in utroque componente, sed ad summum in altero. Aliæ vero conditiones, quæ ad compositionem requiri solent, et numerantur a Cajetan., 1 p., q. 3, art. 8, ut imperfectionem dicunt, non sunt de ratione compositionis ut sic; sine imperfectione vero accommodari possunt ad hoc mysterium, quia et Verbum aliquo modo se habet ut actus, et humanitas ut potentia, ut infra dicam, et in re distinguuntur ac conjunguntur in uno composito vere ac realiter uno. Sed oriebatur hic alia difficultas, quia compositum est sua componentia simul sumpta, Christus autem non est sua divinitas et humanitas. De qua locutione, an admittenda sit, dicemus infra, quæst. 16, art. 5.

23. *Dubium.* — *Utrum Christus possit simpliciter dici persona composita.* — Quæret tandem aliquis an simpliciter et sine addito Christus, seu Verbum, possit nunc dici persona composita. Quæ interrogatio dupliciter intelligi potest. Primo, ex parte prædicati, id est, an haec compositio simpliciter et sine ulla determinatione vel declaratione vocari possit, et de hoc sensu hactenus diximus, per se loquendo, et veritatem rei considerando, sine ulla limitatione, vel adjectione, illam esse veram compositionem, quanquam non displiceat consilium Cajetani, scilicet, addendum esse aliquid, quo perfectio ejus et excellentia significetur, ut esse ineffabilem, etc., ne similis aliis habeatur, quod fere semper a Patribus observatum est, et fortasse scholastici antiquiores nihil aliud docere voluerunt. Alius sensus illius interrogationis ex parte subjecti est, an Verbum, vel Christus simpliciter, et sine illa determinatione, in quantum homo, possit dici persona ineffabiliter composita; et in hoc sensu pendet responsio ad hanc interrogationem, ex iis quæ de communicatione idiomatum, in q. 16, dicenda sunt. Ideo nunc breviter solum dico, consultius et securius esse addere determinationem, quia Verbum secundum se non est persona composita, sed solum ut subsistit in humana natura, et cum illa componit hunc hominem. Item, quia hoc prædicatum potest convenire

interdum ratione naturæ, interdum ratione personæ, si generaliter loquamur, et ideo ad tollendam ambiguitatem expedit addere illam determinationem, præsertim cum haec denominatio personæ compositæ non sumatur formaliter a sola humanitate, sed ab utroque extremo compositionis, ut conjunctis et unitis; et hoc maxime verum habet, si loquamur de Verbo, aut de Filio Dei, sub his, vel similibus nominibus, significantibus solum ipsam personam divinam secundum se. Si autem loquamur sub nomine Christi, quamvis idem dici possit, quia (ut dialectici loquuntur) subjecta stant materialiter, et ita Christus simpliciter dictus stat pro supposito, non est tamen omnino eadem ratio, nec tanta necessitas, quia nomen Christi formaliter significat ipsum compositum, et sœpe subjecta formaliter stant juxta exigentiam prædicatorum: exemplo facile declaratur. Nam si Petrus sit albus, recte posse dici videtur hoc album esse compositum ex hoc supposito et albedine, non tamen ita posset simpliciter dici Petrus compositus ex substantia sua et albedine. Sic ergo dici posset in proposito, ut in simili dubio sequenti dicemus.

SECTIO V.

Utrum terminus hujus unionis sit aliquid creatum vel increatum.

4. Non est hoc loco disputandum cum hereticis Arianis, qui affirmarunt Verbum esse personam creatam, ex quo plane fiebat terminus hujus unionis esse creatum. Contra hos enim in materia de Trinit. disputatur, et in superioribus dictum a nobis sufficienter est, quantum præsens materia postulabat. Certum ergo sit imprimis, personam Verbum increatam esse; secundo, illam personam increatam esse in qua utraque Christi natura subsistit, ut probant omnia quæ, sect. 3, contra Nest., dicta sunt. Præterea, quia non posset una persona esse utriusque naturæ divinæ et humanæ, nisi ratione increata subsistentiæ. Creata enim non potest terminare divinam naturam, quamvis e contrario incréata possit humanam; hoc enim nec imperfectionem dicit, nec dependentiam in persona terminante, illud vero et imperfectionem et dependentiam dicit in natura terminata; tum etiam quia subsistentia creata nullam aliam naturam terminare potest, ut infra dicetur; denique, quia natura divina non potest se jungi a suis connaturalibus subsistentiis, ne-

que alium subsistendi modum acquirere, præter sibi intrinsecum et connaturalem sine mutatione. Ex quo fit primo, terminum, ad quem fit haec unio utriusque naturæ, esse increatum; secundo, terminum resultantem ex hac unione esse compositum ex persona increata, et natura creata; quare merito controvertitur creatus ne, an potius increatus dici debeat. Quidam enim ex discipulis D. Thomæ existimant esse increatum quid, tribuuntque Cajetan. infra, art. 7, ubi ait unitatem, quæ est inter naturam humanam et personam Filii Dei, non esse aliquid creatum, sed creatorem. Et rationem subdit, quia illud esse, in quo natura humana conjungitur Verbo Dei, increatum est, et ab illo habet hoc totum resultans, quod sit ens; ergo quod sit unum; ergo quod sit unum ens increatum. Et confirmari potest, quia hoc compositum non potest dici creatum, quia non est factum ex nihilo; ergo increatum. Aliis autem videatur potius dicendum esse illud compositum simpliciter creatum. Quod aperte sentit Cajetanus infra, art. 10, circa solutionem ad primum, dicens gratiam unionis quoad substantiam conjunctionem personalitatis cum natura, donum creatum esse. Et ratio esse potest, quia quidquid in tempore fit per veram realem actionem, creatum est; hujusmodi autem est hic terminus, ut per se patet. Aliis denique videtur nec creatum, nec increatum dicendum esse, sed ex utroque mistum, propter utrasque rationes factas. In hoc dubio prius explicabimus rem ipsam, deinde modum loquendi, in quo solo videtur esse posse dissensio inter Catholicos; nam, suppositis principiis fidei, res per se satis clara videtur, si supponamus dupliciter aliquid posse dici creatum. Primo, quia secundum se totum, et omnino est ex nihilo factum. Secundo, quia per veram actionem factum est, et incipere potest esse et desinere.

5. *Responsio ad argumenta.* — Et ex his facile solvuntur fundamenta aliarum opinionum. Prima enim opinio, aut saltem Cajetanus, qui pro illa refertur, non consideravit terminum adæquate resultantem ex unione, nec loqui videtur de illo composito, quod proxime constat ex Verbo et humanitate, sed consideravit solum unionem duarum naturalium in subsistentia Verbi tanquam in quodam tertio, et illam subsistentiam vocavit unitatem, in qua uniuntur illa extrema, quæ subsistentia sine dubio increata est; sed non est terminus productus per hanc unionem, sed est terminus terminans humanitatem, ut sœpe dictum est. Unde impropre dicitur esse unitas eorum quæ in ipsa uniuntur, seu unitas totius Christi. Nam unitas illius subsistentiæ est omnino simplex; unitas vero Christi est per compositionem secundum subsistentiam, ut Concilia loquuntur. Unde, si non sit